

SAMEN
voor zuiver water

NIEUWE REEKS “Z-WATER” OP KANAAL Z: HOE BEREIDEN WE ONS VOOR OP DE KLIMAATUITDAGINGEN VAN MORGEN?

Vanaf 4 september start op Kanaal Z elke dinsdagavond om 20u00 de nieuwe reeks Z-Water. Deze negendelige reportagereeks in samenwerking met VLARIO focust op de gevolgen van de klimaatwijziging en hoe lokale overheden, bedrijven en particulieren actie kunnen ondernemen om onder meer via goede en goed onderhouden rioleringen kunnen bijdragen om de gevolgen op een juiste manier aan te pakken.

De klimaatwijziging wordt ook in Vlaanderen steeds meer tastbaar met langere periodes van droogte en hevige onweersbuien met wateroverlast tot gevolg. Om ons hier verder op voor te bereiden moet nu reeds doordacht worden gehandeld. Als beheerder van het openbaar domein hebben lokale overheden de verantwoordelijkheid deze problematiek aan te pakken. Maar ook bedrijven en particulieren moeten erop toezien dat hun waterafvoer correct verloopt en het regenwater aan de bron maximaal wordt benut.

In Z-Water komen experts aan het woord en brengt Kanaal Z reportages over hoe gemeenten, rioolbeheerders, bedrijven en burgers zich kunnen voorbereiden op de klimaatuitdagingen van morgen.

Aflevering gemist? Herbekijk deze dan via www.vlario.be/pers

VLARIO MEMORANDA VOOR DE KOMENDE GEMEENTERAADS-VERKIEZINGEN & VLAAMSE VERKIEZINGEN

Actieve participatie van iedere gemeente is nodig om schade door wateroverlast te beperken, een goede waterkwaliteit te garanderen en een duurzaam rioleringsbeleid te voeren!

In Vlaanderen gaan de gevolgen van de klimaatwijziging vooral over waterveiligheid en over schade aan de natuur. Hierbij denken we aan intense zomeronweders die lokale wateroverlast veroorzaken of aan de stijging van de zeespiegel die de afvoercapaciteit van beken en rivieren op de Zeeschelde doet dalen. Ook de natuur en de landbouw komen in het vizier, beiden bedreigd door de droogte en door de vervuiling van grondwater en waterlopen. Alles wijst erop dat er door de klimaatcrisis méér aandacht zal moeten gaan naar waterveiligheid en watervervuiling.

Investerings in waterzuivering verdwijnen meestal onder de grond, nochtans zijn de resultaten ervan wel dégelijk goed zichtbaar voor iedereen! Zuiver water zorgt voor aantrekkelijke beken en rivieren, die letterlijk bulken van het leven. Die blauwgroene linten betekenen daardoor een aanzienlijke meerwaarde voor je gemeente of stad: de leefomgeving wordt aantrekkelijker om in te wonen. Door de overstromings- en droogteproblematiek mee te nemen in ontwerp en beheer, wordt de omgeving ook veiliger.

De afgelopen jaren hebben veel partijen al serieuze inspanningen geleverd om de kwaliteit van onze Vlaamse waterlopen te verbeteren en zo de doelstelling van de Kaderrichtlijn Water te behalen, namelijk propere waterlopen die vol leven zitten. Maar er zijn extra inspanningen nodig om het einddoel te behalen. Ons rioleringsstelsel dient nog verder te worden uitgebouwd en geoptimaliseerd met uiteraard aansluiting op een zuiveringsstation. Enkele oorzaken van de achterstand zijn de lange looptijd en de complexiteit van rioleringsprojecten. Het is daarom belangrijk om tijdig te beginnen. Gemeenten hebben hierin een grote verantwoordelijkheid voor hun burgers want ze blijven maatschappelijk en politiek verantwoordelijk om een efficiënt en duurzaam (afval)waterbeleid te organiseren, de nodige middelen te voorzien en haar burgers te motiveren/verplichten hiertoe bij te dragen. De wijze van organisatie van dit rioolbeheer staat hier los van.

Het voeren van een duurzaam (afval)waterbeleid gaat verder dan het aanleggen van rioleringen. Een correcte werking van het gemeentelijke rioleringsnet start bij de individuele burger. Die is verantwoordelijk voor een correcte aansluiting van de afvalwaterleiding op de openbare infrastructuur of IBA. Ook het hemelwater moet afzonderlijk opgevangen,

hergebruikt, geïnfiltreerd en gebufferd worden alvorens het te lozen op openbaar domein. Als gemeente bent u het best geplaatst om uw burgers te informeren, te ondersteunen en toe te zien op deze verplichting.

Een goed gemeentelijk beleid plaatst volgende punten op de agenda:

- Actief hemelwaterbeleid en actieve handhaving.
- Actief inzetten op investeringen en beheer van het openbaar domein en de riolering.
- Opmaak van een basisinventarisatie van uw stelsel.

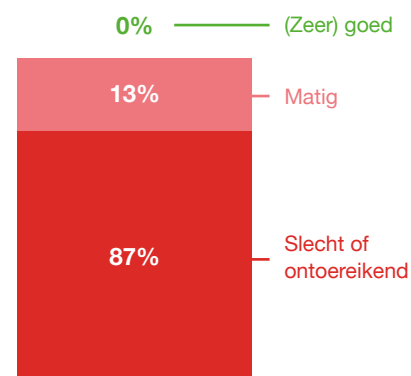
PROPERE WATERLOPEN TEGEN DE EUROPESE DEADLINE VAN 2027!

De Europese Kaderrichtlijn Water beoogt een 'goede toestand' van de watersystemen tegen uiterlijk 2027. Gezien de doorlooptijden van rioleringsprojecten dient de volgende Vlaamse regering – als laatste effectieve regering voor de deadline van 2027 – alles op alles te zetten om de nodige investeringen te realiseren. Volgens de meest recente informatie van het Europese Milieuagentschap bereikt nog geen enkele van de beoordeelde Vlaamse rivieren een goede ecologische toestand. Meer nog, de toestand van 87% van de Vlaamse rivieren wordt ronduit als slecht of ontoereikend beoordeeld. Belangrijk voor die goede toestand is de inzameling en zuivering van huishoudelijk afvalwater.

Enkele oorzaken van de achterstand zijn de lange doorlooptijden en de complexiteit van rioleringsprojecten. De Vlaamse overheid draagt hier ook een gedeelte van de verantwoordelijkheid.

In Vlaanderen gaan de gevolgen van de klimaatwijziging vooral over waterveiligheid en over schade aan de natuur. Er gaat geen zomer meer voorbij in Vlaanderen zonder schade door wateroverlast of droogte. In 2016 liep de totale schade voor verzekeraars van waterschade op tot 305 miljoen euro. Ook de natuur en de landbouw komen in het vizier, beiden bedreigd door de droogte en door de vervuiling van grondwater en waterlopen. De geschatte tol van de droogte voor de landbouw voor 2016 bedraagt 34 miljoen euro. Het is hoog tijd om ook met ons waterbeleid te evolueren naar 'natuurlijk kapitaal': climate proof, groene infrastructuur, groene/blauwe steden, ... De oplossingen zijn haalbaar.

Ecologische toestand Vlaamse rivieren (2018)

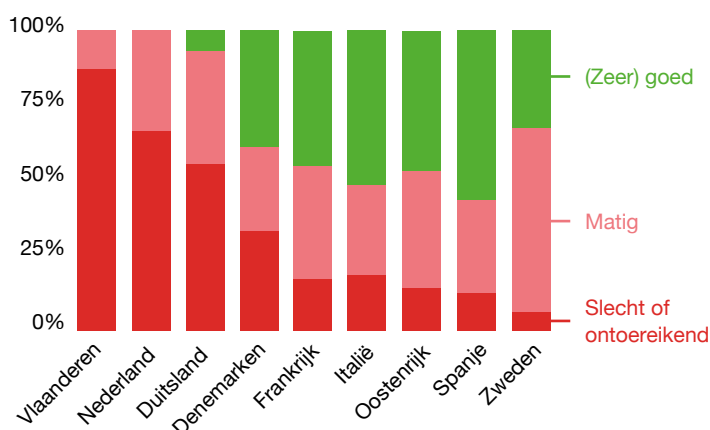

Bron: European Environment Agency (EEA)

Daarom vraagt VLARIO:

- Responsabiliseer de gemeenten beleidsmatig en financieel.
- Sluitende financiering: wie iets loost op de riolering, betaalt.
- Effectief bronbeleid en handhaving van de lozingsvoorschriften.
- Aandacht voor kwaliteit en verantwoord beheer van het bestaand stelsel.
- Zorg mee voor een snellere realisatie van rioleringsprojecten.

Ecologische toestand rivieren in Europa (2018)

Bron: European Environment Agency (EEA) - uitsluitend rivieren waarvan ecologische toestand gekend is.

U kan de VLARIO memoranda raadplegen via www.vlario.be

VLARIO BOUWT MEE AAN EEN PROACTIEVE VEILIGHEIDSCULTUUR

In het jaarverslag 2018 van de Confederatie Bouw verscheen volgend artikel “Veiligheid in de bouw, op weg naar een preventiecultuur”. De Confederatie Bouw wil het aantal arbeidsongevallen tegen 2020 met de helft doen dalen. Dat is een zeer ambitieuze doelstelling die alleen bereikt kan worden als alle betrokken partijen zich hiertoe engageren.

In het voorwoord geven de voorzitter, Paul Depreter en de gedelegeerd bestuurder, Robert de Mûelenaere, aan dat er nood is aan verandering. Maatschappelijk verantwoord ondernemen zou volgens hen het vertrekpunt moeten zijn. De Confederatie Bouw roept dan ook alle aannemers en hun partners op om van de bouwplaatsen in de nabije toekomst veilige en gezonde werkplaatsen te maken.

VLARIO geeft gehoor aan deze oproep en bouwt mee aan een proactieve veiligheidscultuur. In 2017 werd een werkgroep veiligheid opgericht die zich tot doel stelt om voor kritische risicothema's (denk hierbij aan besloten ruimtes) een uniforme aanpak uit te werken. Duidelijke regels en procedures komen de veiligheid op de werven ten goede. VLARIO en haar leden engageren zich dan ook ondubbelzinnig tot veilige en gezonde werven.

Een checklist besloten ruimtes werd reeds uitgewerkt. Een volgende stap is het uitwerken van een opleiding m.b.t. veiligheid voor werftoezichers.

VEEL WATER VERSPILD TIJDENS BRONBEMALING RUIMTE VOOR VERBETERING

Tijdens bouwwerken wordt er vaak droogzuiging, oftewel bronbemaling toegepast. Hierbij wordt het grondwater opgepompt voor het tijdelijk verlagen van de grondwatertafel. Dit zuiver water wordt te vaak geloosd in onze gemengde riolering. Indien de lozing in de openbare gemengde riolering meer dan 10m³/uur bedraagt is schriftelijke toestemming nodig van Aquafin. De lozing per uur is afhankelijk van de grond, de grootte,... maar voor een eengezinswoning kan je al snel zitten over de 10m³/uur.

Het zuivere water komt dan niet terug in ons oppervlaktewater maar wordt verder afgeleid naar onze waterzuiveringsinstallaties met als gevolg dat de zuiveringsnormen moeilijk haalbaar zijn, uitspoeling van slib, aanzanding in de riolering en overstorten in werking treden omdat de riool het water niet kan slikken. Hiermee wordt ook vuil water geloosd in ons oppervlaktewater.

VLARIO ziet hier nog verbetering en pleit om het water van bronbemalingen zinvol te gebruiken. De lozing op de riolering dient vermeden te worden. Bij de ontwerp- en studiefase van het bouwproject dient men reeds alternatieven te onderzoeken.

VLAREM bepaalt dat het grondwater dat onttrokken wordt bij bronbemalingen, in zoverre dit met toepassing van beste beschikbare technieken mogelijk is, zoveel mogelijk terug in de grond moet worden ingebracht buiten de onttrekkingszone. Hiervoor kan gebruik gemaakt worden van infiltratieputten, -bekkens of -grachten. Indien infiltratie

technisch niet mogelijk is, dient het water afgeleid te worden naar de dichtstbijzijnde waterloop of regenwaterafvoer bij een gescheiden stelsel. Pas in laatste instantie mag het water geloosd worden op de openbare riolering.

We dienen in tijden van droogte ook verder te denken om het water afkomstig van bronbemaling in te zetten voor andere activiteiten. Zo kan het water bv. opgevangen worden in regenwatertanks en gebruikt worden door burgers en landbouwers in de nabije buurt. In de gemeente Nevele stelde men aan de omwonenden water afkomstig van bronbemaling ter beschikking tijdens de droge zomerperiode.

Via bronbemaling is veel water beschikbaar dat vandaag niet nuttig ingezet wordt. VLARIO vraagt meer aandacht om verspilling van water afkomstig van bronbemaling tegen te gaan. Er is hier zeker nog ruimte voor verbetering.

foto: Stad Antwerpen

STAD IN DE KIJKER ANTWERPEN - PILOOTPROJECT TUINSTRATEN

Het nieuwe pilotproject Tuinstraten gaat van start. Vijf districten zullen geselecteerde straten permanent vergroenen en verblauwen voor de bevordering van waterinfiltratie.

WAT IS EEN TUINSTRAAT?

In een permanente tuinstraat wordt gestreefd naar het maximaal vergroenen en verblauwen van de straat door de bestaande verhardingen te vervangen door onder meer plantvakken, bomen, kruiden- en moestuintjes, grasperkjes, klimplanten,...

De tuinstraat wordt beschouwd als een belangrijke maatregel voor de stad om zich aan te passen aan de wijzigingen van het klimaat, zoals wateroverlast en hittestress. Het verhoogt ook de kwaliteit van de woonomgeving in een straat, omdat het een rustiger, groener en mooier straatbeeld creëert. De tuinstraat bevordert eveneens de sociale interactie en het buitenleven in een straat.

SAMENWERKEN MET BEWONERS

Het concept van een permanente tuinstraat werd nog niet toegepast in de stad. Tijd om hier verandering in te brengen, want er is wel degelijk een grote vraag naar. De 90 aanvragen van bewoners die in het voorjaar binnenkwamen om in het kader van de Burgerbegroting te experimenteren met een (tijdelijke) tuinstraat, zijn hier een goed voorbeeld van.

De stad wil met de pilootprojecten onder meer gaan experimenteren met de projectaanpak, de manier van samenwerken met bewoners, het toepassen van nieuwe technieken en het omgaan met het onderhoud na de aanleg. De intentie is om de verschillende aspecten van de tuinstraat te optimaliseren en een breed en duurzaam draagvlak bij de bewoners te creëren, zodat in de toekomst de tuinstraat meer en gemakkelijker in de stad toegepast kan worden. Breng een begeleid bezoek aan een van deze tuinstraten tijdens de studiedag Ruimtelijke klimaatgevolgen van VLARIO-Rioned op 11 oktober.

Inschrijven via www.vlario.be/ruimtelijkeklimaatgevolgen (opgelet, plaatsen voor stadswandeling zijn beperkt).

Meer info over dit project via www.antwerpen.be

UPDATE - CHECKLIST RIOLERINGSPLAN, DE VERPLICHTE KEURING & AANDACHTSPUNTEN ONTWERP

Het overzichtsdocument 'Checklist rioleringsplan, de verplichte keuring en aandachtspunten ontwerp' (voordien Overzichtsdocument architecten) werd oorspronkelijk opgemaakt om architecten en ontwerpers te informeren over de huidige wetgeving en verplichtingen inzake riolering en de scheiding.

Tot ons genoegen merken we dat dit document een veel ruimere doelgroep heeft. Het wordt niet enkel gebruikt door architecten maar er wordt ook naar doorverwezen door gemeenten, keurders en afkoppelingsadviseurs omdat dit document een duidelijk overzicht geeft van de verplichtingen, de afkeurcriteria en aandachtspunten bij de keuring alsook waarop bepaalde aansluitingen dienen te gebeuren aan de hand van fotovoorbeelden.

Er is een nieuwe versie beschikbaar van het VLARIO overzichtsdocument architecten (versie 4). Hierin werd verduidelijkt dat voor bestaande woningen de uitzondering voor afkoppeling geldt als je moet breken onder of door de woning, tenzij voor woningen met een bouwvergunning van na 1 februari 2005 waarvoor de GSV Hemelwater van toepassing is, aangezien de scheiding hier reeds doorgevoerd diende te zijn.

Als er later echter nog uitbreidingen zijn in bv. gesloten bebouwing waarbij het onmogelijk is de afkoppeling van het nieuw gedeelte te verwezenlijken zonder te breken onder of door de woning, geldt hiervoor een uitzondering (GSV Hemelwater art. 6).

Dit werd ook verduidelijkt voor de keurders in hun kwaliteitsdocumenten. Met deze datum werd in het verleden nog niet voldoende rekening gehouden tijdens de keuring. Deze regels zullen niet enkel bij afkoppelingprojecten toegepast worden maar ook bij keuringen i.k.v. belangrijke wijzigingen.

Verder werd aangevuld dat er verschillende alternatieven zijn om aan de verplichting te doen in collectief te optimaliseren buitengebied m.b.t. de voorbehandelingsinstallatie. Men raadt aan om in collectief te optimaliseren buitengebied een septische put van 3.000 liter te plaatsen voor ALLE (zwart + grijs) afvalwater. Het is ook toegelaten om 2 aparte septische putten van 2.000 liter te plaatsen of een septische put van 2.000 liter voor het zwart water en een vetvanger voor het grijs water.

U kan het VLARIO overzichtsdocument Checklist rioleringsplan, de verplichte keuring en aandachtspunten ontwerp downloaden via www.vlario.be/architecten

HALFJAARLIJKSE STATISTIEKEN VLARIO-KEURINGEN POSITIEVE TREND WAARNEEMBAAR

Sinds 1 juli 2018 zijn er medio 2018 reeds meer dan 61.987 VLARIO-keuringen uitgevoerd. Dit jaar werden er al 6.833 keuringen uitgevoerd. Van de 6.833 keuring blijkt dat 6,5% van de keuringen niet conform bevonden zijn. 5% van de keuringen i.k.v. nieuwbouw zijn niet conform, voor afkoppelingen ligt het percentage hoger en zijn 8% van de keuringen niet conform.

Een van de meest voorkomende afkeurcriteria betreft de verplichte plaatsing van een voorbehandelingsinstallatie in collectief te optimaliseren buitengebied voor alle afvalwater. Van de 347 dossiers i.k.v. nieuwbouw stellen we vast dat 20% (71 panden) werden afgekeurd. 3,7% (13) van de verplicht te installeren voorbehandelingsinstallaties werden niet geplaatst. Er zijn er 58 panden (17%) waarbij wel een septische put geplaatst is maar waarop niet alle zwart/grijs water is aangesloten volgens de verplichting in collectief te optimaliseren buitengebied. We zien hier wel een verbetering t.o.v. vorige jaren (22%).

Ook voor de plaatsing van infiltratievoorzieningen zien we vooruitgang. Dit is weliswaar geen afkeurcriteria maar wordt als aandachtspunt genoteerd op het keuringsattest. Wanneer de infiltratievoorziening verplicht is maar niet geplaatst, levert dit een oranje keuringsattest op bij een keuring i.k.v. eerste ingebruikname. Medio 2018 werd de infiltratievoorziening (indien verplicht) niet geplaatst bij 8% van de keuringen i.k.v. eerste ingebruikname. Vorig jaar was dit nog 12%, bij invoering van de verplichte infiltratievoorziening was dit zelfs 20%.

TABEL: OVERZICHT PLAATSING INFILTRATIEVOORZIENING I.K.V. NIEUWBOUW, INDIEN VEREIST

VEREISTE INFILTRATIEVOORZIENING (NIEUWBOUW) - JAAR	NIET GEPLAATST	GEPLAATST
2014	20%	80%
2015	20%	80%
2016	13%	87%
2017	12%	88%
2018	8%	92%

OPLEIDINGEN & STUDIEDAGEN

OPLEIDING VISUELE INSPECTIE VAN BEHEERDERS

2-daagse opleiding: 19 en 26 september

MEET&GREET

27 september in Aalter

STUDIEDAG KENNISUITWISSELING VLARIO-RIONED: Ruimtelijke klimaatgevolgen – de steden en gemeenten zijn aan zet!

11 oktober in Antwerpen

STUDIENAMIDDAG NIEUWE RICHTLIJNEN BRONMAATREGELEN

18 oktober te Gent of 25 oktober tijdens Aquarama te Leuven

PROVINCIALE CONTACTDAGEN

Dinsdag 13 november – Oost-Vlaanderen (Aalst)

Dinsdag 20 november – Vlaams-Brabant (Leuven)

Dinsdag 27 november – Antwerpen (Heist-op-den-Berg)

Woensdag 28 november – West-Vlaanderen (Brugge)

Donderdag 6 december – Limburg (Heusden-Zolder)

OPLEIDING SLEUFLOZE TECHNIEKEN

Januari 2019 in Hasselt, Antwerpen en Gent

OPFRISCURSUS WERFPROEVEN

Januari 2019 in Hasselt, Antwerpen en Gent

OPLEIDING RIOOLRENOVATIE

Januari 2019

VLARIO-DAG 2019

Dinsdag 2 april 2019, Antwerpen

Meer informatie over de opleidingen via www.vlario.be/opleidingen

*VLARIO is erkend opleidingsverstrekker in het kader van de KMO-portefeuille.
Deze kan gebruikt worden voor al onze opleidingen!*